



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

# NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 68/04-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti Ľ. T., bytom Z., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., Advokátska kancelária, Ž. n. H., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 635/99 na neverejnom zasadnutí 19. mája 2004 takto

## r o z h o d o l :

1. Okresný súd Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 635/99 p o r u š i l základné právo Ľ. T. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Ľ. T. p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Spišská Nová Ves p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Spišská Nová Ves je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania L. T. v sume 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. S., Advokátska kancelária, Ž. n. H., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti L. T. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

## **O d ô v o d n e n i e :**

### **I.**

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 68/04-28 z 3. marca 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť L. T., bytom Z. (ďalej len „sťažovateľ“) z 22. novembra 2003 doplnenú na základe výzvy ústavného súdu zo 14. januára 2004 splnomocneným právnym zástupcom sťažovateľa podaním z 28. januára 2004.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 635/99.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedol, že v roku 1999 podal na okresnom súde návrh na začatie konania, ktorým sa domáhal zníženia výživného proti svojim plnoletým deťom Z. T. (ďalej aj „odporkyňa v I. rade“), a R. T., (ďalej aj „odporca v II. rade“). Okresný súd rozhodol vo veci už dvakrát, a to rozsudkom z 13. decembra 2000 a rozsudkom z 1. júna 2001. V oboch prípadoch však na základe odvolania sťažovateľa Krajský súd v Košiciach (ako súd odvolací) prvostupňové rozhodnutie zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie. Predmetné konanie nie je preto stále právoplatne skončené. Okresný súd zapríčinil podľa sťažovateľa zbytočné prietahy v uvedenom konaní

v období od podania návrhu na začatie konania (júl 1999) do novembra 2000 a v období od marca 2001 (po rozhodnutí Krajského súdu v Košiciach a vrátení veci na ďalšie konanie) až do podania sťažnosti ústavnému súdu.

Na základe uvedených tvrdení sťažovateľ žiada, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd v predmetnom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a priznal sťažovateľovi finančné zadost'učinenie vo výške 96 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu zo 14. januára 2004 vyjadril k sťažnosti sťažovateľa podaním sp. zn. Spr. 2052/04 z 29. januára 2004, v ktorom uviedol prehľad priebehu predmetného konania, pričom na základe ním uvedených skutočností (poukazujúc predovšetkým na nečinnosť účastníkov uvedeného konania „*vrátane navrhovateľa, ktorý sa nedostavil na žiadne z vytýčených pojednávaní*“ a väčší rozsah dokazovania v zmysle „*pokynov v uzneseniach odvolacieho súdu*“) navrhol, aby ústavný súd sťažnosť zamietol.

*Okresný súd súčasne so svojim vyjadrením k sťažnosti predložil ústavnému súdu na základe jeho žiadosti spis týkajúci sa označeného konania. Následne v liste sp. zn. Spr. 2052/04 z 30. marca 2004 doplnil vyjadrenie k sťažnosti sťažovateľa oznámením, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.*

V podaní z 5. apríla 2004 sťažovateľ prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu ústavnému súdu oznámil, že v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci a žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 9 340 Sk.

Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

## II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľ podal 28. júna 1999 na okresnom súde návrh na začatie konania, v ktorom sa domáhal zníženia výživného proti svojim plnoletým deťom Z. a R. Zároveň požiadal o oslobodenie od súdneho poplatku.

Pokynom súdnej kancelárie zo 6. júla 1999 nechala vo veci konajúca sudkyňa pripojiť spis okresného súdu sp. zn. 6 C 420/99 (vo veci určenia výživného na odporkyňa v I. rade) a vyžiadať spis Okresného súdu Zvolen sp. zn. 7 C 150/98 (vo veci určenia výživného na odporcu v II. rade).

Dňa 26. augusta 1999 vyzval okresný súd sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľ v podaní z 3. septembra 1999 namietol, že v návrhu na začatie konania požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Vo veci konajúca sudkyňa nariadila 21. septembra 1999 termín pojednávania vo veci na 20. október 1999. Zároveň uložila súdnej kancelárii vyžiadať od zamestnávateľa sťažovateľa oznámenie o výške jeho príjmu za posledných 12 mesiacov, doručiť kópiu návrhu odporcom s výzvou, aby sa k návrhu vyjadrili a predložili doklad o návšteve školy, prípadne o výške nákladov v súvislosti so štúdiom a taktiež doklad o výške príjmu ich matky za posledných 12 mesiacov.

Sťažovateľ listom z 29. septembra 1999 ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní z dôvodu nepriaznivej finančnej situácie a požiadal o vypočutie prostredníctvom Okresného súdu Zvolen. V liste zo 17. októbra 1999 sa k návrhu vyjadrila odporkyňa v I. rade. Zároveň požiadala o ospravedlnenie jej neúčasti na pojednávaní a predložila potvrdenie o návšteve

školy. Dňa 11. októbra 1999 bolo okresnému súdu doručené potvrdenie o výške príjmov sťažovateľa. Pojednávania 20. októbra 1999 sa nezúčastnil žiaden z účastníkov konania. Okresný súd preto pojednávanie odročil na neurčito.

Dňa 27. decembra 1999 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľa z 19. decembra 1999, ktorým zmenil svoj návrh na zníženie výživného (ohľadne navrhovanej výšky výživného) vo vzťahu k obom odporcom.

Na základe pokynu vo veci konajúcej sudkyne z 28. januára 2000 požiadal 3. februára 2000 okresný súd o vypočutie sťažovateľa a odporkyne v I. rade Okresný súd Zvolen. Dožiadanie bolo doručené 7. februára 2000.

Vo veci konajúca sudkyňa nariadila 19. mája 2000 termín pojednávania na 14. jún 2000. Zároveň uložila súdnej kancelárii vyžiadať od zamestnávateľa sťažovateľa, od bývalého zamestnávateľa manželky sťažovateľa, od Okresného úradu vo Zvolene, od Národného úradu práce - Okresného úradu práce Zvolen, od Dekanátu Drevárskej fakulty Technickej univerzity vo Zvolene, od Okresného úradu v Spišskej Novej Vsi a od Národného úradu práce - Okresného úradu práce Spišská Nová Ves, podklady potrebné pre ďalšie dokazovanie vo veci.

Požadované podklady boli okresnému súdu doručené začiatkom júna 2000. Sťažovateľ listom z 12. júna 2000 ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní z dôvodu nepriaznivej finančnej situácie (vyjadril sa aj k samotnému predmetu konania) a požiadal o prejednanie veci v jeho neprítomnosti. V liste z 10. júna 2000 sa k veci vyjadrila odporkyňa v I. rade. Zároveň požiadala o ospravedlnenie jej neúčasti na pojednávaní. Pojednávania 14. júna 2000 sa nezúčastnil žiaden z účastníkov konania. Okresný súd pojednávanie odročil na 26. júl 2000 za účelom predvolania účastníkov konania (odporcu v II. rade pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a predvedenia) .

Účastníci konania boli predvolaní na pojednávanie a vyzvaní na doplnenie podkladov pre účely dokazovania. Listom zo 17. júla 2000 reagoval sťažovateľ na výzvu okresného

súdu ohľadne doplnenia údajov o zamestnaní, resp. príjmoch svojej manželky. Listom z 21. júla 2000 odporkyňa v I. rade ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní vytýčenom na 26. júl 2000 z dôvodu liečebného pobytu v Novom Smokovci. Zároveň ospravedlnila neúčast' odporcu v II. rade z dôvodu pobytu v zahraničí („brigáda“) a vyjadrila sa k predmetu konania.

Na pojednávaní 26. júla 2000 sa nezúčastnil žiaden z účastníkov konania. Okresný súd pojednávanie odročil na neurčito. Okresný súd zisťoval 7. septembra 2000, kedy možno očakávať ukončenie liečenia odporkyne v I. rade. Po doručení odpovede Odborného liečebného ústavu respiračných chorôb v Novom Smokovci nariadila 12. septembra 2000 vo veci konajúca sudkyňa pojednávanie na 4. október 2000. Termín pojednávania bol neskôr zmenený na 15. november 2000.

Listom doručeným okresnému súdu 13. novembra 2000 ospravedlnila matka odporcov ich neúčast' na pojednávaní 15. novembra 2000 z „... časových dôvodov...“. Listom z 1. novembra 2000 sa k predmetu konania a k jeho dĺžke vyjadril sťažovateľ. Požiadal, aby bolo pojednávané bez jeho prítomnosti („z finančných dôvodov“). Na pojednávaní 15. novembra 2000 sa nezúčastnil žiaden z účastníkov konania. Okresný súd pojednávanie odročil na 13. december 2000 „za účelom znovupredvolania účastníkov konania“. Odporca v II. rade mal byť predvolaný pod hrozbou predvedenia alebo uloženia poriadkovej pokuty.

Listom z 10. decembra 2000 doručeným okresnému súdu 11. decembra 2000 ospravedlnila matka odporcov ich neúčast' na pojednávaní 13. decembra 2000. Okrem iného uviedla, že odporkyňa v I. rade súhlasí s pojednávaním v jej neprítomnosti a odporca v II. rade sa do marca 2001 bude zdržiavať v zahraničí.

Uznesením č. k. 9 C 635/99-42 z 13. decembra 2000 priznal okresný súd sťažovateľovi ako účastníkovi konania oslobodenie od súdnych poplatkov.

Listom doručeným okresnému súdu 12. decembra 2000 ospravedlnil neúčast' na pojednávaní 13. decembra 2000 s'ťažovateľ („z *finančných dôvodov*“). Požiadal, aby bolo pojednávané bez jeho prítomnosti.

Na pojednávaní 13. decembra 2000 sa nezúčastnil žiaden z účastníkov konania. Okresný súd pojednával v ich neprítomnosti a vyhlásil rozsudok, ktorým návrh s'ťažovateľa na zníženie výživného voči odporkyňi v I. rade zamietol a v časti o zníženie výživného voči odporcovi v II. druhom rade vylúčil vec na samostatné konanie. Písomné vyhotovenie rozsudku (č. k. 9 C 635/99-43) bolo doručené s'ťažovateľovi 19. decembra 2001 a odporkyňi v I. rade 27. decembra 2000.

Dňa 2. januára 2001 bolo okresnému súdu doručené odvolanie s'ťažovateľa proti rozsudku z 13. decembra 2000 v časti týkajúcej sa návrhu na zníženie výživného voči odporkyňi v I. rade. Okresný súd uznesením č. k. 9 C 635/99-53 z 10. januára 2001 ustanovil odporcovi v II. rade podľa § 29 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) opatrovníka, ktorému doručil rozsudok z 13. decembra 2000, a 31. januára 2001 zaslal kópiu odvolania na vyjadrenie odporkyňi v I. rade. Tá zásielku prevzala 23. februára 2001 a k odvolaniu s'ťažovateľa sa vyjadрила podaním zo 4. marca 2001 doručeným okresnému súdu 5. marca 2001. Okresný súd predložil vec na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Košiciach 6. marca 2001. Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 18 Co 108/01-58 z 26. marca 2001 napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku v časti týkajúcej sa výživného pre odporkyňu v I. rade a vo vz'ahu k nej aj vo výroku o trovách konania zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach bolo okresnému súdu doručené 29. marca 2001.

Okresný súd doručoval rozhodnutie odvolacieho súdu účastníkom konania v priebehu apríla 2001. Dňa 19. apríla 2001 vo veci konajúca sudkyňa uložila súdnej kancelárii zaslať Okresnému súdu Zvolen dožiadanie o vypočutie s'ťažovateľa a odporkyne v I. rade a taktiež požiadať Okresný súd Zvolen ako zamestnávateľa s'ťažovateľa o doplnenie správ o jeho zárobku od 1. októbra 1999 s uvedením, či pri zodpovednom

plnení pracovních úloh může s'azovatel' dosiahnut' vyšší zárobok (v zmysle právneho názoru odvolacieho súdu).

Vo veci konajúca sudkyňa nariadila 21. mája 2001 pojednávanie na 1. jún 2001. Zároveň uložila súdnej kancelárii vyžiadať viacero podkladov od zamestnávateľa a matky odporcov, od s'azovateľa, od Okresného úradu vo Zvolene, ako aj od Národného úradu práce - Okresného úradu práce Zvolen.

Na pojednávaní konanom 1. júna 2001 sa s'azovateľ nezúčastnil. Svoju neprítomnosť ospravedlnil práceneschopnosťou, pričom uviedol, že bol spolu s odporkyňou v I. rade vypočutý na základe dožiadania Okresným súdom Zvolen. Žiadal, aby okresný súd rozhodol v jeho neprítomnosti. Okresný súd na pojednávaní po výsluchu odporkyne v I. rade a matky odporcov ako svedkyne vyhlásil rozsudok, ktorým návrh zamietol. Písomné vyhotovenie rozsudku (č. k. 9 C 635/99-72) bolo doručené s'azovateľovi 8. júna 2001 a odporkyňi v I. rade 12. júna 2001.

Dňa 18. júna 2001 bolo okresnému súdu doručené odvolanie s'azovateľa proti rozsudku z 1. júna 2001. Okresný súd zaslal 25. júna 2001 kópiu odvolania na vyjadrenie odporkyňi v I. rade. Tá zásielku prevzala 28. júna 2001 a k odvolaniu s'azovateľa sa vyjadrila podaním zo 4. júla 2001 doručeným okresnému súdu 6. júla 2001. Okresný súd vyzval následne (10. júla 2001) odporkyňu v I. rade na predloženie lekárskeho potvrdenia o jej zdravotnom stave (vzhľadom na obsah jej vyjadrenia zo 4. júla 2001). Potvrdenie bolo okresnému súdu predložené 23. júla 2001. Okresný súd predložil vec na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Košiciach 30. júla 2001. Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 18 Co 329/01-92 z 27. mája 2002 napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach bolo okresnému súdu doručené 22. augusta 2002.

Okresný súd doručoval rozhodnutie odvolacieho súdu účastníkom konania 28. októbra 2002. Ďalej vyzval s'azovateľa na predloženie rodných listov detí, ku ktorým mal vyživovaciu povinnosť, a matku odporcov požiadal o správu, kde študuje, resp. pracuje

odporca v II. rade. Odporkyňa v I. rade uznesenie Krajského súdu v Košiciach neprevzala, preto jej bolo uvedené rozhodnutie doručované opakovane 26. novembra 2002 a 4. februára 2003. Zásielku prevzala 25. februára 2003.

Listom doručeným okresnému súdu 20. novembra 2002 predložil sťažovateľ kópie rodných listov maloletých detí, ku ktorým mal okrem odporcov vyživovaciu povinnosť.

Listom zo 14. februára 2003 oznámila matka odporcov okresnému súdu adresu, na ktorej sa zdržiaval odporca v II. rade, a zároveň predložila okresnému súdu splnomocnenie udelené jej odporcom v II. rade na jeho zastupovanie v konaní.

Vo veci konajúca sudkyňa pokynom súdnej kancelárie z 28. apríla 2003 uložila vyžiadať podklady potrebné pre ďalšie dokazovanie od zamestnávateľa sťažovateľa, od zamestnávateľa manželky sťažovateľa, od zamestnávateľa matky odporcov, ako aj od odporkyne v I. rade a od sťažovateľa. Vyžiadané podklady od zamestnávateľa matky odporcov boli okresnému súdu doručené 6. mája 2003, od zamestnávateľa sťažovateľa 15. mája 2003.

Na základe dožiadania Krajského súdu v Košiciach bol 12. mája 2003 spis predložený na nahliadnutie ku konaniu vedenému na tomto súde pod sp. zn. 16 P 109/2003.

Matka odporcov a odporkyňa v I. rade reagovali na výzvu okresného súdu v podaniach doručených 30. mája 2003.

Zamestnávateľ manželky sťažovateľa reagoval na výzvu okresného súdu v podaní doručenom mu 2. júna 2003. Na základe jeho obsahu vo veci konajúca sudkyňa uložila súdnej kancelárie 10. júna 2003 vyzvať zamestnávateľa manželky sťažovateľa na oznámenie, z akého dôvodu došlo ku skončeniu pracovného pomeru medzi ním a manželkou sťažovateľa, a súčasne vyzvať sťažovateľa na oznámenie adresy nového zamestnávateľa jeho manželky.

Sťažovateľ reagoval na výzvy okresného súdu z 28. apríla 2003 a z 10. júna 2003 v podaní doručenom okresnému súdu 4. júla 2003.

Vo veci konajúca sudkyňa pokynom súdnej kancelárii z 26. septembra 2003 uložila vyžiadať ďalšie podklady potrebné pre doplnenie dokazovania (od splnomocnenej zástupkyne odporcu v II. rade doklad o ukončení štúdia, od nového zamestnávateľa manželky sťažovateľa zaslanie správy o jej príjme a termíne nástupu do práce, od odporkyne v I. rade doklad o ukončení štúdia a údaje o zamestnávateľovi). Žiadané podklady boli okresnému súdu doručené koncom októbra a začiatkom novembra 2003.

Dňa 3. novembra 2003 požiadal okresný súd o zaslanie spisového materiálu sp. zn. E 55/00 vo veci výkonu rozhodnutia o výživnom v prospech oprávnenej – odporkyne v I. rade voči sťažovateľovi ako povinnému Okresný súd Zvolen. Od matky odporkyne v I. rade žiadal okresný súd na základe oznámenia, že odporkyňa v I. rade sa zdržiava po skončení školy v zahraničí, predloženie plnomocenstva na jej zastupovanie v konaní. Zároveň urgoval bývalého zamestnávateľa manželky sťažovateľa na splnenie výzvy okresného súdu z 10. júna 2003. Uvedený úkon okresný súd opakoval 2. decembra 2003.

Zamestnávateľ manželky sťažovateľa vyhovel výzve okresného súdu podaním doručeným okresnému súdu 22. decembra 2003.

### III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na

splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98, III. ÚS 28/03).

Otázku existencie zbytočných prietahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh sťažovateľa na úpravu (zníženie) výživného voči plnoletým deťom. Predmetnú vec nemožno považovať za právne zložitú (mutatis mutandis IV. ÚS 63/02, III. ÚS 9/04). Právnu zložitosť veci ako príčinu celkovej dĺžky posudzovaného konania nenamieta napokon ani okresný súd, proti ktorému sťažnosť smeruje. Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti namietal, že v zmysle záverov odvolacieho súdu musel vykonať vo veci pomerne rozsiahle dokazovanie, čo ovplyvnilo celkovú dĺžku konania. Podľa názoru ústavného súdu z predloženého spisového materiálu týkajúceho sa posudzovaného konania nevyplýva taký rozsah vykonaného dokazovania, prípadne náročnosť zisťovania skutkového stavu, ktoré by sa podstatne vymykali obdobným konaniam tohto druhu a odôvodňovali tak záver o osobitnej skutkovej zložitosti predmetnej veci.

B) Sťažovateľ sa (ako to vyplýva zo spisového materiálu) nezúčastnil na žiadnom zo šiestich pojednávaní nariadených okresným súdom v predmetnej veci (na 20. október 1999, 14. jún 2000, 26. júl 2000, 15. november 2000, 13. december 2000 a 1. jún 2001). Svoju neúčast ospravedlnil nepriaznivou finančnou situáciou (v jednom prípade chorobou a práceneschopnosťou) a požiadal o vypočutie prostredníctvom Okresného súdu Zvolen. Vo veci konajúci okresný súd jeho žiadosti vyhovel. Posúdenie dôvodnosti sťažovateľovej neúčasti na nariadených pojednávaniach je vecou okresného súdu, ktorý skúmal zárobkové a majetkové pomery sťažovateľa aj v súvislosti s jeho žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania však objektívne prispelo

k predĺženiu celkovej doby posudzovaného konania, k čomu ústavný súd pri posúdení namietanej existencie zbytočných priet'ahov prihliadol. Nemožno ho však považovať za jedinú alebo dominantnú príčinu stavu, v akom sa posudzované konanie v čase podania s'ťažnosti ústavnému súdu nachádzalo.

C) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd posudzoval namietanú existenciu zbytočných priet'ahov v označenom konaní, bol postup okresného súdu v predmetnej veci. Ústavný súd nezistil žiadne významnejšie obdobia nečinnosti okresného súdu, ktoré by boli samy osebe ústavne významné, a tak spôsobilé odôvodniť záver o porušení základného práva s'ťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa názoru ústavného súdu však organizácia procesného postupu okresného súdu ohľadne zabezpečovania dôkazných prostriedkov, resp. vytyčovania termínov a vedenia samotných pojednávaní nezodpovedala jeho povinnosti organizovať svoj procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň obrátil účastník konania so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Takáto povinnosť je konkretizovaná jednak v § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ako aj v § 100 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

V prvej fáze posudzovaného konania (od podania návrhu 28. júna 1999 do vyhlásenia v poradí prvého rozsudku okresného súdu 13. decembra 2000) nariadil okresný súd celkom päť pojednávaní. Účastníci konania sa však nezúčastnili ani na jednom z nich, a tak prvé štyri pojednávania boli po vyvolaní veci a konštatovaní neúčasti predvolaných osôb odročené bez akéhokoľvek efektu pre ďalší postup smerom ku konečnému rozhodnutiu vo veci. Tento procesný postup okresného súdu nemožno považovať za efektívny. Pokiaľ okresný súd akceptoval dôvody, ktoré s'ťažovateľ a odporkyňa v I. rade uvádzali na ospravedlnenie vlastnej neúčasti na nariadených pojednávaniach, a zároveň dospel k záveru, že výsledky ich výsluchu pred dožiadaným Okresným súdom Zvolen neposkytujú dostatočný podklad pre rozhodnutie, mohol sa opätovne obrátiť na Okresný súd

Zvolen so žiadosťou o opätovné vypočutie (doplnenie výsluchu) uvedených účastníkov alebo mal po zvážení vierohodnosti, relevantnosti a závažnosti dôvodov, ktorými sťažovateľ a odporkyňa v I. rade ospravedlňovali svoju neúčasť na jednotlivých pojednávaniach, razantnejšie využiť svoje oprávnenia (vrátane možnosti uplatnenia poriadkových opatrení v zmysle § 53 OSP) na zabezpečenie ich súčinnosti v konaní. Okresný súd v uvedenom období taktiež nevykonal žiadne opatrenia na zabezpečenie účasti odporcu v II. rade na pojednávaniach, prípadne na zistenie jeho pobytu (po oznámení jeho pobytu „v zahraničí“ 25. júla 2000) a ani nevyužil postup v zmysle § 29 ods. 2 OSP (ustanovenie opatrovníka účastníkovi konania).

Po vyhlásení v poradí druhého rozsudku okresného súdu v uvedenej veci 1. júna 2001 a sťažovateľovom odvolaní proti nemu uložil Krajský súd v Košiciach (ako súd odvolací) vo svojom zrušujúcom uznesení č. k. 18 Co 329/01-92 z 27. mája 2002 okresnému súdu doplniť dokazovanie zistením aktuálnych zárobkových schopností a možností sťažovateľa, jeho manželky a odporkyne v I. rade (vzhľadom na uplynutie dlhšieho času od vyhlásenia napadnutého rozsudku), preveriť počet a výšku vyživovacích povinností sťažovateľa, zistiť jeho majetkové pomery, ako aj majetkové pomery matky odporkyne v I. rade. Okresný súd realizoval procesné úkony týkajúce sa doplnenia dokazovania v uvedenom smere spočívajúce prevažne v zabezpečovaní príslušných listín od vrátenia veci odvolacím súdom 22. augusta 2002 až do predloženia spisu ústavnému súdu 2. februára 2004, t. j. počas obdobia jedného roka a piatich mesiacov, bez vytýčenia pojednávania a meritórneho rozhodnutia vo veci. Uvedená doba nezodpovedá podľa názoru ústavného súdu rozsahu, povahe a obťažnosti jednotlivých procesných úkonov realizovaných okresným súdom v rámci zabezpečovania dôkazných prostriedkov v tomto období a svedčí o tom, že postup okresného súdu od 22. augusta 2002 do 2. februára 2004 opäť nesmeroval plynulo a efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov posudzovaného konania.

Ústavný súd posúdil preto uvedené obdobia ako obdobia, v ktorých bolo posudzované konanie poznačené zbytočnými priet'ahmi v konaní zavinenými okresným

súdom, v dôsledku čoho došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

2. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 96 000 Sk z dôvodu ujmy, ktorú utrpel v dôsledku neprimeranej dĺžky konania, namietajúc taktiež, že *„rozhodnutie o mojom návrhu na zníženie výživného sa uplynutím času stalo bezpredmetným, pretože moja povinnosť zo zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov zanikla v dôsledku tej skutočnosti, že dieťa sa stalo schopné samo sa živiť“*.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 20 000 Sk (bod 2 výroku tohto nálezu). Táto suma zohľadňuje charakter zbytočných prietáhov v konaní a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľa spočívajúcu v pocitoch právnej neistoty a straty dôvery v efektívne poskytnutie súdnej ochrany v predmetnej veci. Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na finančné zadosťučinenie nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Ústavný súd sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, o náhrade ktorej rozhodujú podľa osobitných predpisov všeobecné súdy (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02). Pri posúdení intenzity nemajetkovej ujmy sťažovateľa prihliadal ústavný súd okrem dĺžky posudzovaného konania a zistených zbytočných prietáhov na jednej strane aj na skutočnosť, že sťažovateľ ako účastník konania svojím správaním aj sám prispel k predĺženiu doby prerokovania predmetnej veci.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa uplatnil trovy právneho zastúpenia podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) za dva úkony právnych služieb (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a písomné podanie vo veci samej, t. j. 2 x 4 540 Sk a paušálna náhrada výdavkov 2 x 130 Sk) vo výške 9 340 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o požadovanej náhrade trov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.

Predmetom konania pred ústavným súdom o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy je ochrana základných ľudských práv a slobôd. Predmet tohto konania je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 34/03, I. ÚS 129/03).

Ústavný súd však prihliadol na skutočnosť, že oba úkony právnych služieb uplatnené právnym zástupcom sťažovateľa boli realizované v roku 2003 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom 17. júna 2003, ako to vyplýva z predloženého plnomocenstva, a písomné podanie vo veci samej 22. novembra 2003). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2003 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 270 Sk a hodnota režijného paušálu 128 Sk. Ústavný súd preto v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov

právneho zastúpenia v celkovej výške 8 796 Sk (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na náhradu trov konania nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. mája 2004